

CENTRAL EURASIAN JOURNAL

DEPARTMENT OF CENTRAL EURASIAN STUDIES – INDIANA UNIVERSITY

October, 2007

Welcome to the fall issue of the *Central Eurasian Journal*, written and edited by the students in the Department of Central Eurasian Studies at Indiana University, Bloomington.

This newsletter is dedicated to target-language communication among students who study the languages taught on a regular basis in our department: Estonian, Finnish, Hungarian, Kazakh, Mongolian, Persian, Tibetan, Turkish, Uyghur and Uzbek.

In the journal, students from various levels of the above-mentioned languages wrote short pieces in various genres in the languages they are studying. Their work was edited only by upper-level students. Instructors gave encouragement and guidance, but reviewed each piece for content only. Thus, this newsletter is an authentic

representation of the language ability of its contributors. We make no claim that minor imperfections in grammar, spelling, or syntax do not exist. We believe that *communication* is the essence of language learning and use, and in this each contribution is deserving of praise.

We would like to thank all of the advanced students and instructors who assisted in reviewing and collecting the contributions. The student contributors ought to be proud of their work shown in this issue.

We owe special thanks to Dr. William Fierman, Director of the Inner Asian and Uralic National Resource Center as well as the IAUNRC for providing the funding that makes the Journal possible.

Beatrix Burghardt
Language Coordinator

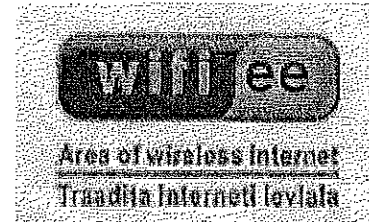
Language	Page
Estonian	2
Hungarian	3
Mongolian	4
Pashto	5
Tibetan	6
Turkish	7
Uyghur	8
Uzbek	9

€€STI L€HT

Programmeerija elu

Minu nimi on Reuben Borrego, ja mulle meeldib programeerida väga palju. Ma tahaksin töötada programeerijana, aga seal on palju inimesi, kes teeb seda. Veel ma arvan, et ma olen erinev. Ma armastan programeerimine, ja ma õpin väga hästi. Kui ma olen Java tunnis, tegin rohkem kui mul on vaja. Ja ma ehitasin parem, kui teised inimesed. Minu kood oli kindel, ja ei olnud raske programeerija jaoks aru saada. Ma ei ole laisk, kui tuleb programeerida. Mulle meeldib mõistatused lahendada, ja ma saan kogu päeva seda teha.

Ma tahaksin, et Sasha oleks siin....

Mul on koer, kes on kesk minu elus. Tema nimi on Sasha, ja ma armastan teda palju. Ma olen temaga praeguse ajani, ja oleksin temaga praegu, aga minu korteris ei tohi koera olla. Tunneb, nagu tükk minust ei ole seal. Ma tegin kõiki asju temaga, jooksmine, väljas käimine, arvutimängu mängimine, ja muidugi magamine. Ma soovin, et ta oli siin, ja ma tahaksin koju minna nii ma saan teda näha. Aga ma töotan tavaliselt kõiges nädalavahetus. Ma soovin, et oleks midagi, mis ma saaksin teha...

Miks eesti keel ?!

Palju inimesi küsivad minult, "Miks eesti keelt," ja ma tavaliselt vastasin, "Miks mitte?" Ei ole raske õppida, ja asub huvitavas kohas. Võib-olla eesti ei ole kõige tähtsem keel, aga sellel on ühendus palju kohtadega. Ka tunnis, ei ole palju õpilasi, nii saab parem õppida. Ma teeksin rohkem, kui praegu, aga ma ei ole kõige parem õpilane. Nii ärge mõtlege, et see tund ei ole hea. Praegu, ei ole põhjust mitte seda tundi võtta, nii, ma arvan, et te peaksite proovima! Kõike tasub proovida.

Reuben Borrego,
Intermediate Estonian

Október 23.

Október 23. egy magyar állami ünnep. Ezen a napon 1956-ban kezdődött a forradalom. Ezen az ünnepen a magyarok nem örvendeztetettek meg, mert a forradalomnak volt egy szomorú vége. A szovjet csapatok leverték a forradalmat. A Magyar Kulturális Szervezet alakult egy eseményezet az ünnepnek. Bloomingtoni magyarok, professzorok, és diákok jöttek. Kovács László, egy magyar férfi, beszélt a tapasztalatáról. Ő diák volt Magyarországon amikor a forradalom kitört. Menekült Ausztriába, és aztán Amerikába jött. Nagyon érzelmes volt a felszólalása, és szerintem ilyen élmény nekünk elképzelhetetlen. Az egész esemény nagyon szép volt.

Leigh Wilson

Vicces háziállatok

A lakásom nagyon jó. Csak egy szoba és egy fürdőszoba van. Ez a garzon lakás. Három állat él benne. Egy macska, egy kis cica, és egy nyúl. A nyúlam olyan vicces. Minden nap minden állat játszik egymással. A kis cica gyorsan fut körül a házban és a nyúl csak nézi a kis cicát. Amikor a kis cica játszik a nyúllal, a nyúl játszik vele. A macska szereti a nyúlat, de ő nem sokat játszik a nyúllal. A nyúlam nem akkar a dobozban élni. Ezért a nyúlam az egész házban él. A macskák és a nyúl mindenkedő szobatiszta. A nyúl és a macskák nem félnek egymástól, hanem ők egymás mellett élnek.

Caitlin Carlson

Vicces pizza

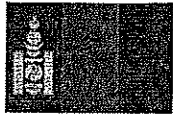
Volt sok jó és rossz történet Magyarországról. Egy jó volt mikor be voltam zárva a lakásomba. Nem működött a kulcsom és nem tudtam kimenni. Három napig kellett várni mert a unokatestvéremnek volt a jó kulcsa és csak pizzát tudtam rendelni. Csak a nagyon vicces rész volt, mikor jött a futár az ablakból kellett oda adni a pénzt és nagyon nehéz volt mert a pizza nehezen átfért a rácson.

Christian Kocsis Sr.

Magyar szak Kínában

A Kínában idegen nyelveket oktató egyetemek közül a Pekingi Idegen Nyelvi Egyetem rendelkezik a leghosszabb múlttal, s itt tanítják a legtöbb különböző nyelvet. Jelenleg az egyetemen 42 idegen nyelvet oktatnak, közülük 18-at egész Kínában kizárólag ebben az intézményben. Az egyetemnek több olyan oktatója, kutatója is van, akik tekintélyes és világhírű tudósoknak számítanak az idegennyelv-oktatás területén. A Pekingi Idegen Nyelvi Egyetemen 1961-ben kezdtek magyar nyelvet tanítani. Azóta már 100-nál több szakember kapott itt magyar szakos diplomát, akik jelenleg a külügyminisztériumban, a kereskedelmi minisztériumban, a kulturális minisztériumban, nemzeti biztonsági hivatalban, stb. dolgoznak. Ők mindannyian fontos szerepet játszanak a kínai-magyar kultúra terjesztésében, népeink barátságának fenntartásában és erősítésében. Azt is mondhatjuk róluk, hogy ők „a népeink között megújuló barátság ápolásának nagykövetei”. Jelenleg a Pekingi Idegen Nyelvi Egyetemen 19 diák tanul magyar szakon, 27,000 jelölt közül, és 2007 szeptemberében kezdték meg tanulmányaikat. A Pekingi Idegen Nyelvi Egyetem és Magyarország illetékes oktatási és kulturális szervezetei jó kapcsolatot tartanak fenn, és folyamatos együttműködésre törekszenek. Gong Kun-yu, korábbi kínai nagykövet Magyarországon, a PhD programnak tanácsadó és Xu Yan-yi, a magyar tanszék egy másik tanára lefordította a Nobel-díjas Kertész Imre *Sorstalanság* című regényét kínaira.

András (Hang Xue)

Монгол хэлний оюутнуудын бичвэр

Chris Williams Introductory Mongolian I Манай гэрийн амьтад (Our Pets)

Манай гэр бүл хэдэн амьтантай. Манай нэг муурыг Альфий гэдэг. Алфий том, гоё, шуугиантай. Тийм учраас тэр ер нь гадаа байдаг, гэрт хоолоо иддэг. Заримдаа миний оронд унтдаг. Манайх бас дөрвөн нохойтой. Тэднийг Лава, Хэрри, Покий, Тайгар гэдэг. Лава хөгшин, өөхтөй, муухай үнэртэй. Тэр унгах, идэх их дуртай. Тэр бас сайн найз. Хэрри Покий хоёр жижигхэн, их тарган биш, цагаан хүрэн өнгийн нохой. Тэд ан хийх их дуртай. Тайгар миний эгчийн нохой. Тэр гоё, сайхан, бас зодолдох дуртай. Бид гэрийнхээ тэжээмэл амьтдад хайртай.

Hyona Park Introductory Mongolian I Миний дуртай аялал (My favorite trip)

Би Монголд гурван удаа аялсан. Би олон нэртэй газар явсан. Тэрэлж үндэсний парк, Зайсан, Их дэлгүүр, Сүхбаатарын талбай явсан. Монголын байгаль маш гоё байна. Тэд чухамдаа гайхалтай. Би Тэрэлж үндэсний парк яваад маш гайхсан. Яагаад гэвэл тэнд шөнө олон үзэсгэлэнтэй од харж болно. Бас тэнд олон сайхан цэцэг байсан. Би мэлхий хад үзсэн. Би Зайсан дээр гарахад шөнийн Улаанбаатар маш гоё харагдаж байсан. Надад маш сайхан санагдсан. Би Их дэлгүүр явахад олон сайн бүтээгдэхүүн байсан. Тэд нар хямд бас гоё байна. Улаанбаатар хотын төвд олон залуучууд байдаг. Тэд нар сайхан хувцастай, бас их идэвхтэй. Би Монголд маш дуртай. Монгол хоол маш амттай. Монгол эмэгтэйчүүд маш үзэсгэлэнтэй, хөөрхөн. Би дараагийн жил Монгол дахиад явна.

Benjamin Xin Han Intermediate Mongolian I Дэнлүүний сүнс (Genie in a bottle)

Эрт урьд цагт гурван хүн уулан дунд амьдардаг байжээ. Тэр гурав өндөр оргил дээр гарах дуртай байжээ. Учир нь тэд өндөр оргилоос хол газар харахыг их сонирхдог байжээ. Нэг өдөр тэд оргил руу явж байхдаа элсэнд мөнгөн дэнлүү үзжээ. Тэднийг энэ дэнлүүг усанд угаасны дараа түүнээс сүнс гарчээ. “Та нарыг энэ дэнлүүнээс намайг аварсанд их баярлалаа. Би 1000 жил энэ дэнлүүнд суусан. За, одоо би та нарын 3 хүслийг биелүүлж “ гэж сүнс хэлэв. Ингээд энэ 3 хүн маш баяртай байв. “Та бид нарыг шувуу болгож өгөхгүй юу? Яагаад гэвэл бид бүгдээрээ хол газар явах гэсэн юмаа” гэв. “Бололгүй яахав. Та нар эндээс гүйгээд тэр цохионоос ямар нэг шувууны нэр хэлээд үсрэхэд тэр шувуу болно.” гэж сүнс хэлжээ. Тэгээд нэгдүгээр хүн “болжмор” гэж хэлээд үсрч болжмор болж ниссэн бөгөөд хоёрдахь хүн нь тэгэхдээ тагтаа болжээ. Гуравдугаар хүн тун баяртай байв. Тэр илүү том хүчтэй шувуу болохыг хүсэхдээ дэндүү хурдан гүйв. Тэр “бүргэд” гэж хэлэх гэж байсан. Харин гүйж байхдаа чулуунд бүдрээд “баас” гэж хэлээд баас болчихжээ.

Oliver Clay Camp Intermediate Mongolian I Болсон явдал. (Urban legend)

Дэлхий дээр хүний нийгэмд, хүний амьдралд адал явдал олон тохиолддог. Болсон явдал амнаас ам дамжин үлгэр түүх болдог. Ерөнхийдөө болсон явдал их сонин хачин, аймшигтай байдаг. Нэг жишээ бичье. “Үхсэн найз залуу” Найз охин найз залуу хоёр нэг орой бүжигт явжээ. Охин нь гоё хувцаслаад, тэд харанхуй замаар машинтай явж байсан. Машин гэнэт эвдэрсэн. Залуу машинаа засах гэнэ оролдсон босгыч чадаагүй. Залуу найз охиндоо: “Чи өнөөдөр өндөр өлгийтэй гуталтай учир машиндаа үлдээд хөнжлөөрөө биеэ халжлаад намайг хүлээж бай. Би ойрхон бензин колонк яваад туслах хүн аваад ирье. Би ирээд гурван удаа хаалга тогшино” гэж хэлээд явжээ. Тэр охин хүлээгээд л байж, хүлээгээд л байж. Тэгээд тэр айж эхлэв. Тэгээд тэр нэг чанга тогшилт сонссон. Дахин дахин

сонсов. Тэгээд тэр охин хөнжил доороо цагдаагийн машины гэрэл харагдтал нуугдсан. Цагдаа ирээд түүнийг машинаасаа гар гэсэн. Түүнийг машинаас гарахад цагдаа “Над руу чигээрээ яв. Битгий эргэж хар” гэсэн боловч охин эргэж харсан. Эргээд хартал түүний найз залуу модноос дүүжлэгдсэн савж байсан. Түүний хөл цонхны шилийг цохиж байсныг охин ойлгов. Тэгээд охин маш их айж, түүний үс бууралтсан.

Amelia Gohn Intermediate Mongolian I Сонгууль (Election)

Ирэх жил америкчууд дараагийн Ерөнхийлөгчөө сонгох бөгөөд одоо олон бодлого төслийн төлөө санаа тавьж байна. Америк улсын бэрхшээлээс хэдхэн чухал нь бол Иракт манай цэрэг нас барах, дэлхийн бөмбөрцөг дулаарах ба Засгийн газрын салбарууд хүмүүсийг зовоох явдал юм. Энэ гурван юмыг зогсоох ёстой. Гэвч надад хамгийн чухал бэрхшээл бол сонгуулийн бодлого юм. Манай нэр дэвшигчээс сонгогдохоор хэрэглэж байгаа юм найдваргүй, мөн мужуудийн өгсөн саналыг ганц удаа тоолдог. Тийм учраас Аль Гор Жорж Бушаас олон санал аваад сонгуульд хожигдсон. Энэ хачин сонгуулийн замыг 200 жилийн өмнө хэрэгжүүлсэн. Тэр үед их хурлын гишүүний бодлоор америкчууд нэр дэвшигчийг сайн мэдэж чаддаггүй. Тийм учраас бид нар нам сонгодог бөгөөд муж бүрт хожсон нам төлөөлөгчөө Вашингтон руу сонгохоор явуулдаг. Гэвч ойрын үед зурагт интернет хоёртой харилцаа их сайн байж, бид нар нэр дэвшигчийг сайн мэддэг болсон. Бид нар сонгомоор байна.

Jeff Cox Introductory Mongolian I

Дэлхийн хамгийн сайн тоглогч (The Best Player of the World) Рожер Федерер тэннисийн мэргэжлийн тоглогч. Тэр Швейцарь Улсаас ирсэн. Тэр дэлхийн хамгийн сайн тоглогч. Тэр нэгэн зуун ерөн хоёр дараалсан долоо хоногийн турш хамгийн сайн тоглогч байна. Одоо түүний мэргэжлийн амжилт таван зуун дөчин нэгэн хожил зуун гучин хоёр хожигдол байна. Тэр тавин нэгэн цолын тэмцээнд түрүүлсэн. Бас тэр арван хоёр дугаа их аварга шалгаруулах тэмцээнд хожсон. Тэр Австралийн, Америкийн Нэгдсэн улсын, бас Вимблони аварга шалгаруулах тэмцээнд түрүүлсэн. Харин Францын аварга шалгаруулах тэмцээнд хожоогүй. Рожер Федерер тэннисийн гайхамшигтай тоглогч. Тэр бас нөлөө бүхий хүн. Хоёр мянга таван онд тэр биеийн тамир Спортын Нэгдсэн Үндэстэний Баигууллагын “Жилийн элч” болсон. бас тэр дараалсан гурван жилийн турш Ловясийн хамгийн сайн тамирчин болсон. Бас энэ жил Швейцарийн Шуудан Рожерийн зурагтай марк гаргасан. Энэ нь Швейцарийн шуудан амьд хүний зурагтай марк анх удаа гаргасан тохиолдол. Рожер Федерер дэлхий даяар алдартай хүн. Тэр үс үеийн хамгийн сайн тэннисийн тоглогч байж магадгүй.

Keren Deckard Advanced Mongolian Намар (Fall)

Олон хүмүүсийн хувьд намар хамгийн дуртай улирал байдаг. Америкийг Нэгдсэн Улсын дунд баруун мужуудад намрын тэнгэр, байгаль их гоё байдаг. Есдүгээр сард сэрүүн болдог. Аравдугаар сард дандаа жилийн анхны цан буудаг. Дараа нь навчны өнгө хувирдаг. Америкийн дунд баруун хэсэг онцгой гоё өнгөтэй модтой. Наймдугаар сард тариа жимс боловсордог. Ургац хураадаг. Жил бүр 11-р сарын гуравдахь Дөрөвдөх өдөр Америкийн түүхэн баяр Талархалын баяр болдог. Мөргөлчдийн анхны амжилттай ургац хураалт болсон учраас америкчууд энэ баярыг тэмдэглэдэг. Олон Америк гэр бүл хамт ирээд, маш том найр хийж, хоол идээд, бурханд талархдаг. Энэ баярт Америкчууд цацагт хяруулын мах, талх, бас аньсны царцмаг, нухсан төмс болон махны шүүс, ногоон буурцагны кесорол хулууны бялуу бэлтгэдэг. Удаан халуун хуурай зуны дараа намар хамаг юм хөнгөн болж, Бурханы газар дэлхий болон ард түмэн сайхан болдог.

ولی زه د پښتو ژبه زده کوم؟

ښوونځي ودانول

په صوبه سرحد کښې د معارف حالت ډېر بد دی؛ ډېر ماشومان خصوصاً نخونې هېڅ ښوونځي ته نه ځي، سبق نه وايي. په کليو کښې د خلکو تعليم پکار دی، اما ددې دپاره حکومت کافي پيسې، ودانۍ، ښوونکي، کتابونه و غیره نه برابروي. له دې نه پرته ډېر زياتي مذهبي جگړې او تشدد په صوبه سرحد کښې د زده کړې مخه نيسي. اما اوس په دغه ځای کښې يو سړی حالت ته تغيير ورکوي. ددې سړی نوم گرېگ مورټينسين دی.

گرېگ مورټينسين امريکايي دی اما د پاکستان او افغانستان سره دلچسپي لري. دی د منځني آسيا د انستيتوت پروفيسر دی. ښاغلی مورټينسين په خپل کتاب کښې چې "درې پيالې چای" عنوان لري خپل کار معرفي کوي.

پنځلس کاله پخوا مورټينسين پاکستان ته ولاړ چې پر غرو باندې وڅېړي اما کامياب نه شو. په دې سياحت کښې ډېر ناروغ شو اما هلته روغتون نه و. دی د کرفي کلي ته ولاړ او د کلي خلکو دی علاج کړ. ددې مهرباني په مقابل کښې يې د ښوونځي د جوړولو ژمنه وکړه. په لږه موده يې په خپلې او نورې پيسې کلي ته يو ښوونځی جوړ کړ.

د مورټينسين سره سم معارف د سولې د ټينګولو د پاره تر ټولو ښه وسيله ده، نو ځکه ښوونځي جوړول د مورټينسين خوښ دي. مورټينسين په ديارلسو کالو کښې په پاکستان او افغانستان کښې درې پنځوس ښوونځي جوړ کړل. د نجونو معارف هم دده د پاره ډېر جالب دی. دده کتاب ډېری جايزې اخلي، ټول کسان بايد دا کتاب ولولي.

ليلا - Mona Syed

ښې خبرې په زړه کښې پسرلی کوي

په نړۍ کښې ډېر متلونو شته چې ددوی معنا يو بل ته ورته ښکاري.

په پښتو کښې دغه سړی ته چې خورې - خورې خبرې کوي "غورځبي" وايي. په انګليسي کښې هم داسې يوه کلمه شته چې وايي: "He speaks with greased tongue". يعنی: "دی په غورځينه ژبه خبرې کوي".

په عربي ژبه هم دې ته ورته يو متل دی چې وايي: "يقول بالسان اسود". يعنی: "په توره ژبه وايي". دا متلونو داسې معنا لري چې يو تن ښې کلمې وايي اما دده منظور ښه نه دی، دا سړی بد نيت لري.

دې ته ورته کوردي متل هم دی چې ښه معنا لري: "زړې خوش بيهاره دلاي" يعنی "ښې خبرې په زړه کښې پسرلی کوي".

نيلمی - Martha Strong Held

څلور مياشتې کښې چې زه د پښتو ژبه زده کوم. په پيل کښې ما پښتو زده کړه کوله ځکه چې د پښتو د زده کړې د پاره مې پيسې واخيستي. اوس هم ما پيسې اخيستي دي اما اوس زه پښتو زده کوم ځکه چې دا زما خوښه ده.

د افغانستان کلتور هم زما ډېر خوښېږي او زه غواړم افغانستان ته ولاړ شم.

افغانان ښه او شريف خلک دي. زه فکر کوم، ددې دپاره چې له افغانانو سره کار کړم د پښتو ژبه ډېره مهمه ده.

په امريکا کښې ډېر خلک ژبي زده نه کوي؛ زه فکر کوم چې دا غلط دی، ښه نه دی. ژبه زده کړه کول د ټولو خلکو پکار دی.

Anthony Giudicelli - بسم الله

حامد کرزی

حامد کرزی اوس د افغانستان ولس مشر دی. دی په کندهار کښې زيږېدلی دی. سړ کال به دی ۵۰ کلن شی. دی ۶ وروڼه او يوه خور لري. په کال ۱۹۹۹ کښې يې واده وکړه. دده ماندينه په پاکستان کښې ډاکټره وه. دوی يو زوی لري.

ښاغلی کرزی له ۱۹۷۹ کال څخه تر ۱۹۸۳ کال پورې په هندوستان کښې په پوهنتون کښې سياست زده کړه کوله. له زده کړه کولو څخه وروسته يې د شوروي پرضد جگړه کوله. کله چې د طالبانو نهضت شروع شو حامد کرزی د طالبانو ملاتړ کاوه، اما په ۱۹۹۹ کال کښې طالبانو دده پلار وواژه. له دې نه وروسته حامد کرزی تصميم ونيو چې د طالبانو پرضد مبارزه کړي.

کله چې په کال ۲۰۰۱ کښې امريکا پر طالبانو خپل برېدونو شروع کړل حامد کرزی د جگړې په شروع کښې د امريکا له عسکرانو سره مرسته کوله يو ځل نږدې وچې دی مړ شی.

په کال ۲۰۰۲ کښې ښاغلی کرزی د افغانستان د لويې جرګې له خوا د افغانستان انتقالی ولس مشر په توګه وټاکل شو. بيا ښاغلی کرزی په کال ۲۰۰۴ کښې د خلکو له خوا د ولس مشر په توګه وټاکل شو.

سپين - Chay Tidwell

༄༅། ༢༠༠༧ ལོའི་དགུན་དུས་ཀྱི་ལོ་དང་པོའི་བོད་སྐད་འཛིན་གྱི་རྩིས་ལེན་གྱི་ཚུལ་ཡིག

བོད་སྐད་འཛིན་གྱི་

Melissa Dittmann, Introductory Tibetan I

གཟུང་སྐབས་ལྟ་བུར་ལགས་འཛིན་གྱི་ལོ་གོམ་པ་བརྒྱུ་བ་རེད། གན་ལགས་ཀྱི་མཚན་ལ་རབ་གསལ་ལྷ་གི་འདུག རབ་གསལ་ལགས་སློབ་གྲྭ་ལ་ཡོང་བ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་། སློབ་མ་འཛིན་གྱི་ནང་ལ་མི་འདུག “དེ་རིང་གཟུང་སྐབས་ལ་རབ་གསལ་ལགས་ཀྱིས་ལབ་སོང་། ཁོང་གིས་རྒྱ་ཚོད་ལ་གཞིགས་པ་རེད། “ད་རྒྱ་ཚོད་བརྒྱུ་བ་དང་སྐར་མ་བརྒྱུ་གཅིག་རེད།”

“ཉེན་ལྟར་རེ་བཞིན་དང་ཚོ་ལ་རྒྱ་ཚོད་བརྒྱུ་བ་དང་སྐར་མ་བརྒྱུ་ལ་འཛིན་གྱི་ཡོད།” རབ་གསལ་ལགས་ཀྱིས་ལབ་སོང་། “སློབ་མ་ག་བར་འདུག”

ལྷ་ཟན་ལ་རྒྱ་ཚོད་བརྒྱུ་བ་ལ་འཛིན་གྱི་ལ་ལེབས་གི་འདུག “དགོངས་དག རབ་གསལ་ལགས་” ལྷ་ཟན་གྱིས་ལབ་གི་འདུག “ངའི་མོ་ཁོའི་འོག་ལ་ཞི་མི་མང་པོ་འདུག”

རྒྱ་ཚོད་བརྒྱུ་བ་དང་སྐར་མ་ཉི་ཤུ་ཙུ་གཅིག་ལ། མ་ལི་ས་འཛིན་གྱི་ལ་ཡོང་གི་འདུག “དགོངས་དག་རབ་གསལ་ལགས། མ་ལི་ས་ཡིས་ལབ་གི་འདུག “དེ་རིང་ང་ལ་རྒྱ་ཡིག་གི་ཡིག་ཚད་རིང་པོ་ཡོད། དྲི་བ་མང་པོ་འདུག”

རྒྱ་ཚོད་བརྒྱུ་བ་དང་སྐར་མ་ཉི་ཤུ་ཙུ་བཞི་ལ་ཀེ་རིས་ཏེན་འཛིན་གྱི་ལ་ཡོང་གི་འདུག “དགོངས་དག རབ་གསལ་ལགས།” ཀེ་རིས་ཏེན་གྱིས་ལབ་གི་འདུག “གཡག་གིས་ངའི་ནང་ལས་ཟས་སོང་།”

ངའི་ཕྱོགས་མོ།

Suzanne Mudge, Introductory Tibetan I

ང་ལ་ཨ་ལྷུག་ལགས་གཅིག་ཡོད། ངའི་ཨ་ལྷུག་ལགས་ཀྱི་མཚན་ལ་ཀ་རོ་ལིན་ལྷ་གི་ཡོད། མོ་ཨ་མི་རི་ཀ་ནས་རེད། ཡིན་ན་ཡང་མོ་ཀེ་ན་ཏུ་ལོ་སྐྱུ་ལྷ་ལྷུག་བཞུགས་པ་རེད། མོ་ཕྱོགས་མོའི་མཉམ་པོ་ཕྱིན་པ་རེད། ཁོང་ཚོ་ལ་བྱ་མོ་གཅིག་ཡང་འདུག ཁོང་ཚོ་ལྷང་པའི་ནང་ལ་བཞུགས་པ་རེད། ཁོང་ཚོ་ལ་ཤིང་ལྗོངས་མང་

པོ་འདུག ངའི་ཨ་ལྷུག་ལགས་སེམས་ཅན་ལ་དགའ་པོ་འདུག ད་ཁོང་ཚོ་ལ་ཕྱི་གཅིག་དང་ཞི་མི་གསུམ་འདུག ཡིན་ན་ཡང་ཅི་ཅི་མི་འདུག ཀ་རོ་ལིན་ལ་མེ་ཏོག་མང་པོ་འདུག མོ་མ་ཕྱུན་ཡག་པོ་རེད། ང་ཚོ་ཕྱོགས་མོ་ཡག་པོ་ཡིན། ང་ཚོས་ཡི་གེ་མང་པོ་བྲིས་གི་ཡོད། ལོ་འདི་གལ་ཆེན་པོ་རེད། ཀ་རོ་ལིན་ལོ་དུག་ལྷ་ཆགས་གི་རེད། ཡིན་ན་ཡང་། མོ་གཞོན་གཞོན་དང་སྤྱིང་རྗེ་པོ་ཞེ་དགས་འདུག

འབྲུལ་བཞུད་སྤྱིང་རྗེ་པོ།

Christian Faggionato, Introductory Tibetan I

ལོ་ཚུན་མ་ལ། ང་ངའི་ཕྱོགས་པོ་གཉིས་ཀྱི་མཉམ་པོ་རྒྱལ་རྗེར་ཕྱིན་པ་ཡིན། གནའ་རྒྱ་མོའི་བོད་ལ་བཟད་པ་ཡིན། ང་སྤྱིང་པོ་ཞེ་དགས་ལྷུང་། ག་རེ་རེད་ཟེར་ན། དེ་མཐོན་པོ་དེ་ཚོ་མཐོང་མ་ལྟོང་། དུས་ཚོད་དེ་ལ་ང་ཚོ་རྒྱལ་རྗེའི་ནང་ལ་འཇུག་པ་ཡིན། མི་མང་པོ་འདུག དང་པོ་ལ་ང་རྒྱལ་རྗེའི་མཚན་རྟོན་ཆེན་མོ་ལ་རྩ་སྐོར་བྱས་པ་ཡིན། མཚན་རྟོན་གྱི་ནང་ལ་སྐྱུ་དང་དགྱིལ་འཁོར་མང་པོ་འདུག ངའི་ཕྱོགས་པོ་ཚོས་སྐྱ་མ་གཅིག་ལ་ལབ་པ་རེད། དམ་རི་མོ་སྤྱིང་པ་དེ་ཚོ་ལ་བཞུས་པ་ཡིན། དགྱིལ་འཁོར་སྐྱེ་ལྷང་ལ་འདུག ཨོ་ནས། ལ་སང་ང་ཚོ་དང་ངའི་སྐྱུ་མཚན་མཉམ་པོ་ནང་ལ་འབྲུལ་བཞུད་སྤྱིང་རྗེ་པོ་དེའི་པར་ལ་བཞུས་པ་ཡིན།

ང་ཚོ་དགའ་པོ་ཡོད།

Sweet Pfefferkorn, Introductory Tibetan I

ང་ཚོ་སྐྱག་གི་རུས་པ་ལ་དགའ་པོ་ཡོད། ང་ཚོ་ཏ་ལའི་སྐྱ་མའི་སློབ་ཚན་ལ་དགའ་པོ་ཡོད། ང་ཚོ་བར་གིས་ལབ་བྱས་པ་ལ་དགའ་པོ་ཡོད། ང་ཚོ་ལོ་མ་སེར་པོ་ཚ་པོ་ལ་དགའ་པོ་ཡོད། ང་ཚོ་སྐྱ་བོ་ལོག་ལ་ཉལ་ཡག་དགའ་པོ་ཡོད། ང་ཚོ་འཇུར་ཏུ་ཡག་པོ་ལ་དགའ་པོ་ཡོད། ང་ཚོ་ཉི་གུགས་ཚར་བ་བཀག་པ་ལ་དགའ་པོ་ཡོད། ང་ཚོ་འབྲུ་ཕྱི་ལོགས་ལ་ཡོད་པ་ལ་དགའ་པོ་ཡོད། ང་ཚོ་ཉི་མའི་འོད་ལ་དགའ་པོ་ཡོད། ང་ཚོ་ལ་སང་དང་དེ་རིང་ལས་ཉེན་ལ་དགའ་པོ་ཡོད།

NEVRUZ

Her yıl Indiana Üniversitesinde Nevruz bayramı kutlanıyor. Çeçen sene ben eşim ve arkadaşlarımla Nevruz bayramına gittik. Orada Azerbeycan'dan, Kırgıstan'dan, Kazakistan'dan ve Özbekistan'dan gelen insanlar vardı. Kızlar çok eski ve güzel elbiseler giydi. Onlar yabancı dilleri konuştu ve şarkı söyledi. Ondan sonra başka binaya yemek yemek için gittik. Yemekler çok lezzetliydi. O sene Nevruz bayramı çok ilginç geçti.

TAVUK ÇORBA

Bu hafta sonunda sevgilim hastadı. Sarah için tavuk çorba yaptım. Benim reçetem altındandır. İlk bir tavuk alın ve onu parçalayın. Soğanları, havuçları, ve kerevizleri de aldın. Maydanuzla ve fesleğenle tavuğun kemiğini ve sebzeleri kaynatın. Dört saat sonra akıcıyı süzün. Daha çok sebzeler doğrayın ve tavuğu küp şeklinde doğrayın. On dakika kadar eti ve sebzeleri kaynatın. On dakika sonra bir fincan makarna katın. Kaynatmanın daha çok on dakikasından sonra çarbayı soğutun. Çok lezzetli ve besleyici. Sevgilim şimdiden daha iyi.

SEVDİĞİM YEMEKLER

Çok en sevdiğim yemekler var. Balistreris Lokantasında pizza ve Copps Lkantasında hamburgerleri seviyorum, ve elma payını annemin seviyorum. Bütün sevdiğim yemeklerim Milwaukee'de, ama Bloomington'da da lezzetli yemekler var. Bloomington'da çok lokantalar var, ve en sevdiğim lokanta Uncle D's Pizza. Uncle D's Pizza küçük bir restoran Kirkwood caddede ve çok özel pizzaları var. En sevdiğim "Greek" veya Yunanlı pizzası. Kütüphanede çalışınca akşam yemeği yemek için Uncle D's'a daima gidiyorum. O pahalı değil, ama bir pizza dilimi çok büyük ve her zaman lezzetli. Belki Uncle D's'ta bu akşam yiyeceğim.

Uyghur Page

By Elise Anderson, Advanced

مۇقام نەدە بار؟ (Where is Muqam?)

مەن بۇ يازدا شەرقىي تۈركىستانغا باردىم. مەن مۇزىكىشۇناس. مەن ئون ئىككى مۇقامغا قىزىقىمەن. قەشقەردە مەن كۆپ ئادەملەر بىلەن كۆرۈشتىم. ئۇلار ماڭا: "ئەگەر سىز مۇقامغا قىزىقسىڭىز، سىز مەكىت شەھىرىگە بېرىشىڭىز زۆرۈر" - دېدى. 7- ئايدا مەن تەتقىقات قىلىش ئۈچۈن بۇ شەھەرگە باردىم. ئاڭلىشىمچە مەكىت مۇقام مەركىزى ئىكەن. لېكىن مەن بۇ يەردە مۇقامنى تاپالمىدىم. مەن كۆپ ئادەملەردىن: "بۇ يەردە مۇقام بارمۇ؟" دەپ سورىدىم. ئۇلار ھەممىسى: "بار، بار" - دەپ جاۋاب بەردى. لېكىن مەن: "نەدە بار" - دەپ سورىغاندا، ھەر ئادەم "بىلمەيمەن" - دەپ جاۋاب بەردى. مەن ئۇ يەردە مۇقامنى تاپالمىدىم. مۇقام نەدە بار؟ بۇ ياخشى سوئال...

By Michael Patrick, Advanced

ئۇ ئېرىپ كەتتى (A story of Nesirdin Afandi)

ئەپەندى بالا بولغاندا ئۇنىڭ ئاتا- ئانىسى ئۇنىڭغا بىر ھەپتىنىڭ پۇلىنى بەرگەن ئىكەن. ئۇ بىر كۈندە بۇ پۇلنى تۈگىتىۋېتىپتۇ. ئاتا- ئانىسى خاپا بولۇپتۇ، لېكىن بىر نەچچە كۈندىن كېيىن ئۇنىڭغا يەنە ئازراق پۇل بېرىپتۇ. دادىسى: بۇ بىر ئاينىڭ پۇلى، - دەپتۇ. ئەپەندى ئىككى كۈندىن كېيىن بۇ پۇلنىمۇ خەجلەپ تۈگىتىۋېتىپتۇ. بىر كۈندىن كېيىن ھاۋا بەك ئىسسىق بولغاچقا ئەپەندىنىڭ دادىسى: بۈگۈننىڭ ھاۋاسى نېمىدېگەن ئىسسىق. ئەگەر مەن تۆمۈردىن بولسام، مەن ئېرىپ كېتەتتىم، - دەپتۇ. ئەپەندى: توپتوغرا، ئەگەر سىز تۆمۈردىن بولسىڭىز، بۈگۈن سىز ئېرىپ كېتىسىز. مەن پۇلنى قۇياشنىڭ ئاستىغا قويغان ئىدىم، ۋە پۇلۇم ئىز- دېرەكسىز يوقاپ كەتتى، - دەپتۇ.

By Cwiek Brian Edward, Advanced

ئەخمەتجان قاسىمى ھەققىدە (About Axmatchan Qasimi)

ئەخمەتجان قاسىمى 1914- يىلى غۇلجىدا دۇنياغا كەلدى. ئۇنىڭ ئائىلىسى بەك نامرات ئىدى. ئۇنىڭ دادىسى دېھقان، ياغاچچى، ناۋاي بولغان، ئەمما ئۇ 1918- يىلى ۋاپات قىلغان. ئەپسۇس ئۈچ يىلدىن كېيىن ئۇنىڭ ئانىسىمۇ ئۆلگەن. ئەخمەتجان قاسىمى ئۇنىڭ كىچىك دادىسى بىلەن سوۋېت ئىتتىپاقىدىكى ئالمۇتا شەھىرىگە بېرىپ مەكتەپنى پۈتتۈرگەندىن كېيىن موسكۋاغا بېرىپ شەرقىي سوتسىيالىستىك ھەرىكەت ئۇنىۋېرسىتېتىدا ئوقۇدى. 1942 - يىلى ئۇ غۇلجىغا قايتىپ سىياسىي پائالىيەتلەرگە قاتناشقنى ئۈچۈن ئۇ قولغا ئېلىندى. 1944- يىلى ئۇ تۈرمىدىن چىقىپ شەرقىي تۈركىستان ھۆكۈمىتىنىڭ سىياسىي ئەربابلىرىنىڭ بىرىگە ئايلاندى.

By Caudill III, Robert Paul, Intermediate

ياز تەتىلىم (My summer vacation)

بۇ يازلىق تەتىلدە مەن ھىندىستانغا ۋە نېپالغا باردىم. مەن مېنىڭ دوستۇم نىك بىلەن ساياھەت قىلدىم. بۇ دۆلەتلەر ئىندىيانىدىن خېلى ئىسسىق. نېپالنىڭ كوچىلىرىدا ئاغرىق ئىتلار كۆپ ئىدى. نېپالدا مەن تىبېتلىق ئائىلە بىلەن تۇردىم. مېنىڭ ئىككى ھەدەم بولدى. ئۇلارنىڭ ئىسىملىرى سونام ۋە تېنزين. سۇنام يىگىرمە ئۈچ ياشتا، ئۇ ئىنگىلىزچە بەك ياخشى سۆزلىگەن، لېكىن ئۇ تاماق تەييارلاشنى بىلمىگەن. مېنىڭ پىكىرىمچە تىبېت تاماقلرى ئەڭ يامان. نېپالدا مەن ئۇيغۇر تاماقلرىنى يېمەكچى بولدىم، لېكىن ئۇ يەردە ئۇيغۇرلار بولمىغاچقا مەن يېپەلمىدىم.

By Hertzfeld, Michelle Beth, Introductory

دوستۇمغا خەت (Letter to a friend)

ھۆرمەتلىك ئەزىز:

ياخشىمۇسىز؟ مېنىڭ ئىسىمىم مەلىكە، پەسىلەم ھىرتسفىلد. مەن ئارىزونىلىق، لېكىن مەن ھازىر ئىندىيانا ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ ئاسپىرانتى. مەن ئىشلىمەيۋاتىمەن، مەن خەنزۇچە ۋە ئۇيغۇرچە ئۆگىنىۋاتىمەن. مېنىڭ ئارىزونىدا دادام، ئاپام، سىڭلىم بار. يەنە مېنىڭ ئىككى چوڭ تاغام ۋە بىر كىچىك ھامماچام بار. چوڭ تاغام ئارىزونىدا تۇرىدۇ، كىچىك ھاممام كاليفورنىيىدە تۇرىدۇ. مەن يىگىرمە تۆت ياشتا. مېنىڭ سىڭلىم بۇ يىل ئون بەش ياش. ئۇ ئوتتۇرا مەكتەپنىڭ ئوقۇغۇچىسى، لېكىن ئۇ تىرىشچان ئەمەس. مەن رەسىم تارتىشنى ياخشى كۆرىمەن، يەنە تاماق پىشۇرىشنى ياخشى كۆرىمەن. ماڭا خەت يېزىڭ!

By Gross, Christopher Michael, Introductory

مېنىڭ ئىسىمنامەم (My business card)

ئىندىانا ئۇنىۋېرسىتېتى پاقالوگىبە

فاكۇلتېتى

كامالخان

ئادرىس: ئىندىانا بلۇمىڭتون 1130 شىمالىي بىرلىك
كوپىسى 199- ئۆي

تېلېفون: (812) 8579016

O'zbekistonda saylov

Sentabr oyida Toshkentda O'zbekiston Respublikasi Markaziy saylov kommissiyasining yig'ilishi bo'lib o'tdi. Markaziy saylov kommissiyasi bo'yicha, 2007 yil 23 dekabrda Prezident saylovi bo'ladi. 21 sentabrda saylov kampaniyasi boshlanadi.

Ko'p siyosatchilar prezident bo'lmoqchilar. O'zbekistonda 1989 yildan beri Islam Karimov birinchi rahbar va prezident bo'lib kelmoqda. Mumkin, Karimov yana prezident bo'lar. Agar u yana prezident bo'lmasa, balki O'zbekistonda o'zgarish bo'lar.

Ko'p odamlar saylov kampaniyasiga qatnashmoqchi. Jahongir Shosalimov va Abdullo Tojiboy Ogli Toshkentda tog'ilganlar. Ahtam Shoymardonov Chirchiqda yashaydi. Boshqa nomzod Suhbat Abdullaev Xorazmda ishlab yashaydi. U yerda u o'qituvchi va doktor. Birlik partiyasidan Abdurahim Polat va Erk partiyasidan Muhammad Salih ham saylovda qatnashmoqchilar. Ular prezident bo'la olmadilar, chunki Markaziy saylov kommissiyasining aytishicha, boshqa davlatlarda yashayaptilar.

O'zbekiston Respublikasida erkak prezidentlikka nomzod bo'lsa, unga yetti yuz ming imzo kerak. Yetti yuz ming imzoni to'plash juda qiyin, dedilar nomzodlar.

O'zbekistonda boshqa nomzodlar haqida juda ko'p odamlar bilmas ekanlar. Oltmish foiz o'zbek kishilari qishloqlarda yashaydilar. U erda ko'p kishilarda internet yoq. Odatda internet katta shaharlarda bor.

Seth Lewis,
DL Intermediate Uzbek

O'zbek xonliklari

Tabiiyki, hozirgi vaqtda O'zbekistonga borsangiz, bitta katta davlatga borasiz, lekin zamona-viy xarita 19-asr xaritasiga o'xshamaydi, chunki O'zbekiston 19-asrda uchta boshqa qismga bo'lingan edi.

Buxoro amirligi O'zbekistonning janubi-g'arbiy, markaziy qismlarida va Tojikistonning shimoliy qismlarida joylashgan va uning poytaxti Buxoro shahri edi. Buxoro juda qadimgi shahar, lekin amirlik davri 1785-yilda boshlandi, chunki birinchi mang'it, Murod bu yilda Buxoroni boshqarishni boshladi. Afsuski, ruslar O'rta Osiyoga 1868-yilda kelib, Buxoro amirligi bilan urushdilar. Ruslar g'alaba qilganidan keyin, Buxoro amirligi Rus imperiyasiga qaram edi, lekin mang'itlar 1920-yilgacha Buxoroni boshqarishni davom etdilar. Buxoro inqilobi 1920-

yilda amirlikka bostirib kelgan va o'xirgi amir Muhammad Olim Afg'onistonga ketgan.

Xiva xonligi Buxoro amirligidan qadimgiroq edi va ruslar Xivaga 18-asrda oraga suqilishni boshladilar. Pyotr Birinchi Xivadagi tabiiy boyliklar haqida eshitgan va Xivaga qo'shinni yubordi va ruslar shu vaqtda g'alaba qila olmadilar. Afsuski, ruslar Xivaga 1873-yilda qaytib, Xiva xonligi rus imperiyasiga qaram bo'lgan.

Qo'qon xonligi markaziy Farg'ona vodiysida joylashgan va 1709-yilda boshlangan. Ruslar Toshkentni 1865-yilda bosib olgan, 1868-yilda Qo'qon Rus imperiyasiga qaram bo'lgan. Qo'qon xonligi 1876-yilda Rus imperiyasidagi Farg'ona viloyati bo'lgan va xonlar ketganlar.

Matt Luby,
DL Intermediate Uzbek

O'zbekiston siyosati

Bir ming to'qqiz yuz yigirma to'rtinchi yildan bir ming to'qqiz yuz to'qson birinchi yilgacha, O'zbekiston Sovet Ittifoqining bir qismi edi. Birinchi sentabr bir ming to'qqiz yuz to'qson birinchi yilda Sovet Ittifoqidan chiqqanidan keyin, O'zbekiston mustaqil respublika bo'ldi. O'zbekistonning hozirgi prezidenti – bu Islom Karimov. Mustaqillik e'lon qilinganida, u O'zbekiston Kommunistik Partiyasining rahbari edi. Sovet Ittifoqi parchalanganidan hozirgacha Karimov rahbar bo'lib qolmoqda.

Albatta, Karimovning tarafdorlari bor, lekin ko'pincha odamlar ham O'zbekistonda ham dunyoda Karimovni talabchan diktator deb o'ylaydilar. Axborot vositalari, iqtisod va siyosatda u muxolifatni ezib keladi. Masalan, davlat axborot vositalarini boshqaradi. O'zbekcha internetda ham senzura bor, chunki davlat internet aloqasini cheklaydi. Shunday ko'pincha ma'lumotlar O'zbeklardan bekiladi.

“Ekonomist” jurnali, davlat mustaqil o'rta sinfdan qo'rqadi, deb yozdi. Shuning uchun Karimov iqtisodda keragicha reformalarni hali qilmagan. Shaxsiy sektorning o'rniga, iqtisodda qog'ozbozlik eng muhim. Bundan natija – bu poraxo'rlik. Poraxo'rlik har bir davlatda iqtisodiy o'sishga to'siq bo'ladi. Aytadilarki, hozir O'zbekistonda muvaffaqiyatli korxonalar bo'lishi uchun davlat bilan yaxshi munosabatda bo'lishi kerak.

Beazer Quintin,
DL Intermediate Uzbek